

Komentari na PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM SPLIT ZA RAZDOBLJE 2026. – 2029.

Nacrt Plana upravljanja destinacijom Split za razdoblje 2026. – 2029. prepoznaje niz važnih izazova povezanih s razvojem turizma, međutim smatramo da okolišna održivost, klimatska prilagodba i upravljanje pritiscima turizma nisu dovoljno snažno i sustavno integrirani u ciljeve, mjere i aktivnosti Plana. Pojedine mjere razrađene su detaljno, dok su druge, osobito one koje se odnose na gospodarenje otpadom, vodoopskrbu, potrošnju resursa, zelenu infrastrukturu i smanjenje okolišnih pritisaka, formulirane vrlo općenito, bez jasnih ciljanih vrijednosti, rokova, odgovornosti i mjerljivih rezultata.

Poseban nedostatak vidimo u tome što analiza utvrđuje određene pritiske i pokazatelje povezane s turizmom, ali se njihovi rezultati nedovoljno prevode u prijedloge konkretnih mjera. Primjerice, podaci o povećanoj potrošnji vode, nastanku otpada, prostornom opterećenju ili nezadovoljstvu lokalnog stanovništva trebali bi voditi prema jasno definiranim ciljevima smanjenja opterećenja i konkretnim mjerama njihove provedbe.

Plan bi trebao snažnije usmjeriti razvoj prema smanjenju potrošnje resursa i nastanka otpada, održivoj mobilnosti, povećanju zelenih površina i zelene infrastrukture te primjeni rješenja utemeljenih na prirodi. U dijelu prometa nije dovoljno naglašavati potrebe za parkirališnim kapacitetima bez usporednog razvoja kvalitetnog javnog prijevoza, pješačke i biciklističke infrastrukture te drugih oblika održive mobilnosti. Jednako tako, razvoj rekreacijskih i turističkih zona potrebno je povezati s očuvanjem i povećanjem zelenih površina, klimatskom otpornošću i zaštitom prirodnih vrijednosti.

Dodatno, iz samog Nacrta vidljivo je značajno nezadovoljstvo dijela lokalnog stanovništva razvojem turizma, ali nije dovoljno jasno na koji će se način predložene mjere odraziti na poboljšanje kvalitete života stanovnika i povećanje njihova zadovoljstva.

Stoga predlažemo dodatno doraditi Plan tako da se za ključne okolišne, prostorne i društvene izazove definiraju konkretnije mjere, mjerljivi ciljevi, pokazatelji rezultata te da se jasnije pokaže kako će provedba Plana dovesti do smanjenja negativnih utjecaja turizma, povećanja otpornosti Grada na klimatske promjene i poboljšanja kvalitete života stanovnika.

Komentari Udruge Sunce po poglavljima

Poglavlje 3.2. Resursna i atrakcijska osnova

- Stranica 31 Predlažemo u tablici *Sportski rekreacijski sadržaji*, pod veći sportski objekti dodati i Padel Club Dalmatia u Stobreču i Pickleball Split Klub u Stobreču.
- U istoj tablici pod stavkom Staze navesti točnu lokaciju biciklističke staze (umjesto preko Kauflanda) staviti ulica Domovinskog rata.
- U istoj tablici pod stavkom uređene plaže, predlaže se da uz rečenicu Bene – podno Marjana, 13.000 m², dijelom pješčana, u koncesiji; trenutno nije dostupna za korištenje / kupanje zbog nevremena koje je pogodilo područje Park-šume Marjan doda i godina kada se nevrijeme dogodilo.

Poglavlje 3.3. Javna turistička infrastruktura

- Potrebno je revidirati tablicu i dodati analize za stavke za koje nedostaje (Tematske staze, Arheološka nalazišta, Povijesni spomenici).
- Pod stavkom *Biciklistička ruta* potrebno je revidirati što je ruta, a što staza. Ruta je put ili pravac kojim se biciklist može kretati dok je staza uređena površina kojom se biciklist može kretati. Predlaže se razdvojiti Biciklističke rute i biciklističke staze da informacija bude jasnija.

Poglavlje 3.4. Analiza turističkih proizvoda i usluga

- Na stranici 40 predlažemo preispitati sadržaj turističkog proizvoda *Odmor u zaleđu i njegovo prostorno određenje*. Među glavnim atrakcijama i sadržajima navedene su pješačke staze u Park-šumi Marjan te biciklistički put te staza Gospe od Prizidnice u Slatinama, koje se prostorno i sadržajno teško mogu svrstati pod „zaleđe“. Trenutačni opis objedinjuje sadržaje različitog karaktera; urbanu prirodnu baštinu Marjana, ruralno i prigradsko područje Žrnovnice i Mosora te obalno-otočni prostor Slatina. Predlažemo stoga jasnije definirati što se u dokumentu smatra „zaleđem“ ili razmotriti primjereniji naziv turističkog proizvoda koji bi obuhvatio navedene sadržaje.

Poglavlje 3.8. Komunalna infrastruktura, promet i javne usluge

- Pod stavkom *Komunalna infrastruktura (Otpad)* potrebno je cijeli dio nadopuniti s informacijama o nepostojanju kompostane i zadovoljavajućeg odvojenog prikupljanja

biootpada, nedovoljno dobrom sustavu gospodarenja otpadom i nezadovoljavajućoj primjeni prioriteta u gospodarenju otpadom, odnosno mjera koje bi dovele do smanjenja stvaranja otpada, ponovne uporabe, odvojenog prikupljanja i recikliranja što posljedično dovodi do velikih količina otpada te osobito jednokratne plastike koja se stvara tijekom ljetnih mjeseci te nedostatku kapaciteta odlagališta Karepovac.

- Pod stavkom *Javni gradski prijevoz* na kraju cijelog teksta dodati interpunkcijski znak.
- U stavci *Pomorski putnički promet* potrebno je ispraviti podatak o 497,8 milijuna putnika na brodovima za kružna putovanja. Prema podacima sa web stranice Lučke uprave Split (<https://portsplit.hr/statistike>) točan broj je 497.856 putnika.
- U istoj stavci predlažemo da se osim trajektne luke Split uvrste podaci i drugih marina u Splitu (ACI Marina) sa strukturom brodova te predlažemo dodati informaciju o broju registriranih izletničkih brodova i statistiku koliko se posjetioca dnevno i u vršnoj sezoni njima prevozi budući isti stvaraju značajan pritisak na okoliš (sidrenje, otpadne vode) te imaju važnu ulogu u turističkoj ponudi Splita.
- U stavci *Autobusni i željeznički promet* predlažemo dodati potencijal razvitka željezničke infrastrukture, te povezivanja Zračne luke Split sa zonom središnji Split.
- Predlažemo urediti strukturu dijela teksta na stranici 55, kako bi se izbjeglo ponavljanje sadržaja i osigurala jasnija tematska povezanost. Sustav javnih bicikala već je prethodno opisan u okviru dijela *Javni gradski prijevoz*, a potom se ponovno navodi u nastavku teksta nakon odjeljka o zračnom prometu. Predlažemo objediniti sve informacije o sustavu javnih bicikala u jednom odgovarajućem odjeljku. Jednako tako, *Smart parking* i *e-Ticketing* bilo bi preglednije prikazati u zasebnom dijelu o inteligentnim prometnim sustavima i održivoj urbanoj mobilnosti, umjesto u nastavku teksta o zračnom prometu.

Poglavlje 3.9. Analiza planske dokumentacije i dionika

- Potrebno je nadopuniti poglavlje informacijama o vremenskom razdoblju provedbe svakog pojedinog dokumenta za koje taj podatak postoji.

Poglavlje 3.13. Izvješće o analizi stanja

- Unutar teksta na stranici 68 nadodati rečenicu „Generalno se može istaknuti da Split raspolaže snažnom turističkom osnovom i visokom tržišnom prepoznatljivošću, ali je postojeći model razvoja i dalje izrazito opterećen sezonalnošću, prostornom koncentracijom potražnje, prometnim pritiscima i nedovoljno integriranim sustavom

upravljanja” s riječju infrastrukturnim tako da rečenica glasi: „Generalno se može istaknuti da Split raspolaže snažnom turističkom osnovom i visokom tržišnom prepoznatljivošću, ali je postojeći model razvoja i dalje izrazito opterećen sezonalnošću, prostornom koncentracijom potražnje, **prometnim i infrastrukturnim pritiscima** te nedovoljno integriranim sustavom upravljanja.”

- Kod stavke *Komunalna infrastruktura i promet* predlažemo nadopuniti ovaj dio konkretnijim prikazom pritisa na komunalnu infrastrukturu tijekom turističke sezone. Osim prometnih zagušenja, parkiranja i opterećenja javnih prostora, potrebno je obuhvatiti i povećano opterećenje sustava gospodarenja otpadom, pojavu neugodnih mirisa, kapacitete sustava odvodnje i kanalizacije te druga sezonska opterećenja komunalnih sustava koja mogu izravno utjecati na kvalitetu života stanovništva, stanje okoliša i doživljaj destinacije kod posjetitelja.

Poglavlje 4. SWOT analiza

- Predlažemo proširiti prikaz glavnih slabosti i izazova održivog razvoja turizma. Trenutačni tekst naglasak stavlja prvenstveno na prometne probleme i nedostatak parkirnih mjesta, dok bi trebalo obuhvatiti i druge pritiske povezane s intenzivnom turističkom aktivnošću, osobito sezonsko opterećenje sustava gospodarenja otpadom, vodoopskrbe, odvodnje i kanalizacije, pojavu neugodnih mirisa, opterećenje javnih prostora te druge komunalne i okolišne pritiske koji izravno utječu na kvalitetu života lokalnog stanovništva i održivost destinacije. Predlažemo stoga uz prometnu infrastrukturu jasnije istaknuti potrebu za unapređenjem ukupne komunalne i okolišne infrastrukture te njezinim prilagođavanjem sezonskim opterećenjima.

Poglavlje 5. turističko zoniranje grada Splita

- Na stranici 74 pod točkom 2 smatramo da nije opravdano općenito navoditi da Split raspolaže velikim brojem prirodnih plaža bez jasnih kriterija za njihovu klasifikaciju. Dio gradskih plaža i obalnih područja tijekom vremena je nasipavan, uređivan ili na drugi način antropogeno izmijenjen, zbog čega ih nije moguće automatski smatrati prirodnim plažama. Potrebno je jasno razlikovati prirodne, djelomično izmijenjene i uređene odnosno nasute plaže te navesti metodologiju prema kojoj je izvršena njihova kategorizacija.

Poglavlje 6.1. Obvezni pokazatelji održivosti

- Pod P.8 *Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)* predlažemo precizirati formulaciju kako bi bilo jasno da se unutar administrativnih granica grada Splita nalaze dijelovi navedenih područja ekološke mreže Natura 2000, a ne njihova cjelokupna površina. To je osobito važno za područje HR1000027 „Mosor, Kozjak i Trogirska zagora“, čiji naziv obuhvaća znatno šire područje od administrativnog područja grada Splita. Bilo bi korisno navesti i površinu pojedinog Natura 2000 područja koja se stvarno nalazi unutar granica grada Splita.
- Pod P.10. *Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika* s obzirom da se radi o dokumentima iz 2022. i 2023. „Akcijski plan za zeleni Split“; „Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja Grada Splita“ i „Program ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja na razini Splitsko-dalmatinske županije“; nije upitno je li ih Grad Split ima već što je sa njihovom provedbom? Postoji li izvješće o provedbi ovih planova i programa? Potrebno je ukratko navesti u Planu stanje u realizaciji ovih planova kao polazišne točke i za izradu i kasniju provedbu Plana upravljanja destinacijom. Donošenje dokumenta ne znači da je uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama.

Poglavlje 6.2. Specifični pokazatelji održivosti

- Komentar na tablicu specifičnih pokazatelja održivosti: S obzirom na to da Grad Split prema važećem Zakonu o gospodarenju otpadom više nema obvezu donošenja vlastitog plana gospodarenja otpadom, predlažemo razmotriti primjerenost pokazatelja S.7. *Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje* u postojećem obliku. Vrijednost „NEMA OBVEZE“ formalno opisuje zakonsku nadležnost, ali ne pruža informaciju o stvarnom stanju i učinkovitosti gospodarenja otpadom u destinaciji. Predlažemo stoga ovaj pokazatelj zamijeniti i dodatno obraditi pokazateljima koji omogućuju praćenje konkretnih rezultata (Iz metodološke tablice specifičnih ciljeva održivosti – Pravilnika o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma) na razini Grada Splita, primjerice pokazateljima SGO-1, SGO-2, SGO-3, SGO-5.
- Pokazatelj S.7. *Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje* potrebno je metodološki preispitati i jasnije obrazložiti. Pokazatelj se temelji na postojanju usvojenog Plana gospodarenja otpadom u destinaciji, dok se u samom tekstu navodi da Grad Split prema važećem Zakonu o gospodarenju otpadom više nema obvezu

donošenja takvog plana. Istodobno, Plan gospodarenja otpadom Splitsko-dalmatinske županije za razdoblje 2024.-2029. tek je usvojen (srpanj 2026.). Stoga nije jasno na temelju kojeg dokumenta i kriterija se ovaj pokazatelj vrednuje za Grad Split. Predlažemo uskladiti pokazatelj s važećim zakonodavnim okvirom i usmjeriti ga na postojanje konkretnih lokalnih ciljeva, mjera i provedbenih mehanizama za prevenciju nastanka otpada, odvojeno prikupljanje uključujući biootpada, ponovnu uporabu i recikliranje te kompostiranje biootpada osobito u kontekstu povećanog turističkog opterećenja.

- Komentar vezan uz opis S.16. *Javno dostupan plan odgovora na krizne i izvanredne situacije koji razmatra sektor turizma* - nije jasno na temelju čega se pokazatelju S.16 dodjeljuje vrijednost „DA“ isključivo pozivanjem na Operativni plan za evakuaciju i zbrinjavanje turista. Navedeni Plan primarno uređuje organizaciju evakuacije i zbrinjavanja turista u slučaju ugroze, dok definicija pokazatelja zahtijeva znatno širi plan smanjenja rizika, upravljanja kriznim i izvanrednim situacijama i hitnog odgovora, uključujući prirodne katastrofe, terorizam, zdravstvene rizike, iscrpljivanje resursa i druge relevantne krizne situacije. Predlaže se navesti i analizirati sve relevantne planske dokumente, uključujući Plan djelovanja civilne zaštite Grada Splita, te utvrditi pokrivaju li oni zajedno puni sadržaj ovog pokazatelja.

Poglavlje 7. Pokazatelji prihvatnog kapaciteta

U ovom poglavlju se javlja metodološka nedosljednost u interpretaciji pokazatelja. Primjerice, kod pokazatelja C.28. *Iritacija neprimjereno odloženim otpadom tijekom turističke sezone* iz rezultata ankete izvodi se zaključak da „neprimjereno odlaganje otpada u vrijeme turističke sezone predstavlja veliki problem za lokalno stanovništvo“, dok se kod pojedinih drugih pokazatelja samo navode podaci bez njihove interpretacije. Predlažemo da se za sve pokazatelje primijeni jednak metodološki pristup te da svaki pokazatelj, osim vrijednosti, sadrži i kratak zaključak odnosno interpretaciju rezultata u odnosu na održivost destinacije, utvrđene probleme i potrebu za poduzimanjem mjera. U suprotnom nije jasno prema kojim kriterijima se kod pojedinih pokazatelja donosi vrijednosni zaključak, a kod drugih ne.

- U Pokazatelju C.11 *Kakvoća voda za kupanje na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj-rujan u odnosu na ostatak godine* predlaže se staviti tablica uzorkovanih plaža s pripadajućim ocjenama kakvoće mora, na taj se način može pratiti

ponavljaju li se uvijek iste lokacije koje ne ispunjavaju standard kvalitete *Izvrstan*, te ako da koji su uzroci.

- U Pokazatelju C.13. *Kakvoća zraka na mjernim stanicama na području destinacije tijekom razdoblja lipanj-rujan u odnosu na ostatak godine* navedeni tekst potrebno ažurirati s podacima o kvaliteti zraka za 2024. godinu.
- Kod pokazatelja C.27. *Kapaciteti (ljudski i tehnološki) za odvoz otpada* potrebno je detaljnije obrazložiti što se podrazumijeva pod „maksimalnim operativnim kapacitetom sustava“. Iz prikazanih podataka nije jasno odnosi li se navedeni kapacitet na raspoloživi broj vozila, broj zaposlenika i smjena, kapacitete spremnika i učestalost prikupljanja, kapacitete za prihvrat pojedinih frakcija otpada ili kombinaciju navedenih elemenata. Smatramo da nije dovoljno zaključiti da postojeći kapaciteti zadovoljavaju trenutne količine prikupljenog otpada. Potrebno je procijeniti jesu li postojeći ljudski i tehnološki kapaciteti adekvatni za ostvarivanje ciljeva povećanja odvojenog prikupljanja, pripreme za ponovnu uporabu i recikliranja komunalnog otpada. Naime, cilj sustava gospodarenja otpadom mora biti smanjenje količine miješanog komunalnog otpada uz istodobno značajno povećanje odvojeno prikupljenih frakcija. Stoga predlažemo da se u okviru ovog pokazatelja prikaže: odnos kapaciteta za miješani i odvojeno prikupljeni komunalni otpad; očekivani potrebni kapaciteti za odvojeno prikupljanje u odnosu na zakonske ciljeve; procjena jesu li postojeći kapaciteti dovoljni za očekivano povećanje odvojenog prikupljanja, osobito tijekom turističke sezone; planirano povećanje ljudskih, voznih, spremničkih i drugih tehnoloških kapaciteta ako postojeći sustav nije dovoljan.

U protivnom pokazatelj zapravo pokazuje samo koliko otpada postojeći sustav trenutno može prikupiti, ali ne daje odgovor na važnije pitanje je li sustav kapacitetima pripremljen za prijelaz prema kružnom gospodarstvu i ostvarivanje ciljeva odvojenog prikupljanja i recikliranja. Podsjećamo, Split je još uvijek daleko od uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u skladu s načelima kružnog gospodarstva. Grad nema kompostanu ni centar za ponovnu uporabu, dok se mjere sprječavanja nastanka otpada i ponovne uporabe ne provode sustavno. Poseban problem predstavlja biootpad, procjenjuje se da se samo u Splitu godišnje proizvede oko 20.000 tona biootpada, a na području Splitsko-dalmatinske županije još uvijek ne postoji niti jedna kompostana. Fokus zato ne smije biti samo na zbrinjavanju miješanog otpada kroz CGO Lećevica, već prvenstveno na smanjenju nastanka otpada, ponovnoj uporabi, odvojenom prikupljanju i recikliranju.

Kod pokazatelja D.2. *Stav o smjeru razvoja turizma (visok prioritet ulaganja)*, smatramo da se među ponuđenim odgovorima svakako trebao naći i „Uređenje postojećih i sadnja novih zelenih površina“, „Uređenje biciklističkih staza“. Ovaj komentar potvrđuje i rezultat iste ankete u kojoj na pitanje „Jeste li zadovoljni dostupnošću sljedećih javnih sadržaja u Splitu tek 21.5% stanovnika odgovara da je zadovoljno.

Poglavlje 8.2. Preporuke za upravljanje prihvatnim kapacitetom

- U tablici *Resursno-atraksijska osnova pod Raspoloživa površina plaže po kupacu u danima vršne turističke sezone* potrebno promijeniti navedeni podatak, jer u pokazatelju C.12. stoji ako se uključi lokalno stanovništvo raspoloživa površina plaže po kupacu u danima vršne turističke sezone iznosi 1.5m². Smatramo iznimno neprimjerenim da se nije u obzir uzelo korištenje plažnog prostora od strane lokalnog stanovništva.

Poglavlje 9. Scenariji razvoja turizma

- U dijelu poglavlja *Stavovi lokalnog stanovništva* potrebno navesti sve izvore nezadovoljstva i usuglasiti sa tekstom i analizom iz prethodnih poglavlja.
- U dijelu poglavlja *Vrijednosti i stavovi lokalnih dionika* – Samo premještanje noćnih klubova ne rješava problem buke, već ga prostorno premješta u druge dijelove grada, gdje bi posljedice za kvalitetu života lokalnog stanovništva mogle biti jednako izražene. Umjesto na premještanju noćnog života, fokus treba biti na upravljanju party turizmom.
- U dijelu scenarija 1 „Split pod pritiskom“, pod *Pritisak na prihvatni kapacitet* predlažemo dodati rečenicu: Dodatni pritisci odnose se na gospodarenje otpadom, intenzivno korištenje javnih prostora te rast turističkog smještaja i prenamjenu stambenog fonda u turističke svrhe, što utječe na dostupnost stanovanja i kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Poglavlje 10. Strateški okvir

- U poglavlju 10.1. *Vizija razvoja turizma*, potrebno na stranici 149 nadodati i proširiti rezultate istraživanja lokalne zajednice sa svim prethodno utvrđenim negativnim utjecajima.
- U poglavlju 10.2. *Opća načela i ciljevi razvoja turizma* u tablici načela razvoja turizma pod načelom pristupačnosti predlažemo dopuniti formulaciju na način da pristupačnost, osim uključivosti osoba s invaliditetom, obuhvati i razvoj održivih oblika mobilnosti. Potrebno

je naglasiti nužnost unaprjeđenja javnog prijevoza, pješačke i biciklističke infrastrukture te drugih niskouglijčnih i okolišno prihvatljivih oblika kretanja, posebno prema turističkim atrakcijama i područjima veće posjećenosti. Predlažemo stoga formulaciju:

„Split kontinuirano unapređuje uključivost i dostupnost turističke ponude i atrakcija osobama s invaliditetom, razvija pristupačan i održiv prometni sustav temeljen na kvalitetnom javnom prijevozu, pješačkoj i biciklističkoj mobilnosti te drugim okolišno prihvatljivim oblicima prijevoza, unapređuje signalizaciju te koristi dostupne digitalne alate i mogućnosti novih tehnologija, vodeći pritom računa o smanjenju negativnih okolišnih utjecaja turizma.“ Napominjemo kako je razvoj javnog prijevoza, pješačke i biciklističke mobilnosti nužan i s obzirom na sve veći interes turista za destinacijama koje kombiniraju održive stilove života.

- U istom poglavlju pod strateški ciljevi, *Okolišni ciljevi*, predlažemo zamijeniti „kulturni krajolik“, s formulacijom „prirodni i kulturni krajobraz“, kako bi bilo jasnije na koje se prostorne i okolišne vrijednosti cilj odnosi.
- U poglavlju 10.3. *Strateški pravac i prioriteti* potrebno je značajnije revidirati strukturu i sadržaj općih i specifičnih ciljeva. Trenutno postavljeni ciljevi u više slučajeva nisu dovoljno jasno hijerarhijski razdvojeni, odnosno specifični ciljevi sadržajno se preklapaju s općim ciljevima i ostaju na sličnoj razini općenitosti, umjesto da predstavljaju konkretnije i mjerljive rezultate koje je potrebno postići. To je vidljivo i kod ciljeva izravno povezanih s okolišem. Primjerice, pod prioritetom *Turizam usklađen s prihvatnim kapacitetom* opći cilj glasi *Odgovorno korištenje javne infrastrukture i prostora*, dok su specifični ciljevi *Unapređenje komunalne infrastrukture*, *Unapređenje prometne infrastrukture* te *Odgovornost u korištenju razvojnog prostora i prostorna disperzija turističke aktivnosti*. Ovako formulirani specifični ciljevi ne određuju što se konkretno želi postići, u kojem opsegu niti u kojem roku, zbog čega je kasnije teško procijeniti uspješnost njihove provedbe. Unutar prioriteta *Kvaliteta života lokalnog stanovništva* specifični cilj *Ublažavanje negativnih učinaka turizma i podizanje zadovoljstva lokalnog stanovništva* jednak je općem cilju unutar tog prioriteta. Također, budući da je očuvanje kulturne baštine već obuhvaćeno kulturološkim ciljevima, okolišne ciljeve bilo bi korisno snažnije usmjeriti na zaštitu prirodnih resursa, bioraznolikosti, krajobraza i okoliša te na konkretno djelovanje temeljem pokazatelja održivosti i prihvatnog kapaciteta. Stoga je potrebno osigurati da specifični ciljevi budu formulirani kao SMART ciljevi – specifični, mjerljivi, ostvarivi, relevantni i vremenski određeni te da jasno proizlaze iz pripadajućeg općeg cilja, ali se s njime sadržajno ne izjednačavaju.

Poglavlje 10.4. Mjere i aktivnost

Mjera 1.3. Ublažavanje 'uskih grla' u prometnom sustavu povezanih s turističkom aktivnošću

- Predlažemo mjeru dopuniti jasnim elementima održive mobilnosti. Potrebno je uključiti aktivnosti usmjerene na jačanje javnog prijevoza, pješačke i biciklističke mobilnosti, povezivanje različitih oblika održivog prijevoza te poticanje korištenja niskoemisijskih oblika prijevoza. Posebno predlažemo da se pri rješavanju prometnih „uskih grla” prioritet daje smanjenju motoriziranog individualnog prometa, a ne prvenstveno povećanju cestovnih i parkirališnih kapaciteta. Na taj bi se način mjera uskladila s ciljevima održivog turizma te istodobno doprinosila smanjenju prometnih zagušenja, emisija, buke i pritiska turističkog prometa na stanovnike i prostor.

Mjera 1.4. Prostorna disperzija turističkih aktivnosti

- Predlažemo mjeru dopuniti jasnim kriterijima zaštite i razvoja zelene infrastrukture. Prostorna disperzija turističkih aktivnosti ne bi se trebala temeljiti prvenstveno na aktiviranju i izgradnji neizgrađenih prostora, već na održivom korištenju prostora, revitalizaciji postojećih sadržaja te očuvanju i unapređenju zelenih i prirodnih površina. Posebno predlažemo da se među aktivnostima predvidi razvoj i povezivanje zelenih površina, parkova, zelenih koridora i drugih oblika zelene infrastrukture, kao i primjena rješenja utemeljenih na prirodi pri uređenju novih turističkih i rekreativnih sadržaja. Također, razvojne kriterije za aktiviranje neizgrađenih i prenamijenjenih prostora potrebno je povezati s očuvanjem zelenih površina, bioraznolikosti, krajobraznih vrijednosti, klimatskom otpornošću i prihvatnim kapacitetom prostora.
- Je li zona „Zeleno zaleđe” infrastrukturno, prostorno i okolišno spremna za povećanje broja noćenja od 10 %, a posljedično i za potencijalno znatno veći broj dolazaka? Posebno je potrebno uzeti u obzir činjenicu da se dio ovog područja nalazi unutar ili u neposrednoj blizini područja ekološke mreže Natura 2000, zbog čega povećanje turističke aktivnosti mora biti usklađeno s ciljevima zaštite i nosivim kapacitetom prostora. Smatramo da ovako postavljen cilj odvraća pozornost od stvarnog problema. Povećanje broja noćenja u „Zelenom zaleđu” za 10 % samo po sebi neće značajno smanjiti pritisak na gradsku jezgru niti će nužno „odvući” posjetitelje iz centra. Nije jasno na temelju kojih analiza je upravo 10 % definiran kao cilj, niti postoji objašnjenje kakav bi konkretan učinak takvo povećanje imalo na rasterećenje gradske jezgre?

- U Opisu mjere, potrebno je detaljnije raspisati planirane turističke i rekreativne sadržaje: „izgradnja planiranoga kongresnog centra te drugi gradski projekti – Kopilica, Stari Hajdukov plac, Poljud-Turska kula- Brodarica, Duilovo i drugi“.

Mjera 1.5. Usklađivanje prostorno-planskih dokumenata – u opisu aktivnosti potrebno je umjesto izbjegavanja staviti naglasak na zabranu širenja građevinskih područja na vrijednim prirodnim, krajobraznim i kulturno-povijesnim prostorima.

Mjera 1.6. Implementacija Plana upravljanja Park-šumom Marjan 2025.-2034. U djelu opisa u rečenici se „Zbog toga je potrebno sustavno i koordinirano implementirati aktivnosti predviđene aktivnosti kako bi se osiguralo turističko i rekreacijsko korištenje ovog vrijednog prostora i u budućnosti“ potrebno je izbaciti duplu riječ aktivnosti tako da rečenica glasi „ Zbog toga je potrebno sustavno i koordinirano implementirati predviđene aktivnosti kako bi se osiguralo turističko i rekreacijsko korištenje ovog vrijednog prostora i u budućnosti“

Mjera 1.7. Upravljanje bukom i pritiscima na komunalnu infrastrukturu

Potrebno je dodatno uravnotežiti sadržaj mjere jer je upravljanje bukom vrlo detaljno razrađeno, dok su druga jednako važna područja, poput gospodarenja otpadom, vodoopskrbe i odvodnje, svedena na općenite formulacije poput „unapređenja“ i „usklađivanja kapaciteta“. Na taj način mjera nije sadržajno uravnotežena niti daje dovoljno konkretan okvir za djelovanje u području smanjenja komunalnog opterećenja turizma.

Posebno je potrebno razraditi konkretne mjere za smanjenje nastanka otpada, a ne samo mjere vezane uz povećanje kapaciteta odvoza. Preporučuje se uključiti aktivnosti usmjerene na prevenciju nastanka otpada, ponovnu uporabu i smanjenje jednokratne plastike, osobito u kontekstu javnih događanja, manifestacija i drugih turistički intenzivnih aktivnosti. Primjerice, mogu se definirati minimalni standardi za organizatore javnih događanja koji bi uključivali odvojeno prikupljanje otpada, smanjenje jednokratne ambalaže, korištenje višekratne opreme i obvezu izrade plana gospodarenja otpadom za veća događanja.

U ovom dijelu bilo bi korisno uključiti i primjere dobre prakse iz drugih hrvatskih destinacija, primjerice Dubrovnika, koji je kroz upravljanje događanjima i održivost razvio konkretne modele i priznanja/nagrade povezane s odgovornim odnosom prema okolišu. Dubrovnik je proglašen 2026 European Green Pioneer of Smart Tourism (<https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/winners-and-finalists/cities-2026/dubrovnik-2026-european-green->

[pioneer-smart-tourism_en](#)). Jedan od razloga za dobivanje ove prestižne nagrade je i priključivanje grada Dubrovnika Plastic Smart City inicijativi.

Podsjećamo, Sunce je 2020. godine, u suradnji s WWF Mediterranean, pokrenulo projekt *Plastic Smart Cities Croatia* s ciljem smanjenja korištenja jednokratne plastike i plastičnog onečišćenja u obalnim gradovima. Dubrovnik i Trogir uključili su se u projekt te su, uz analizu postojećeg stanja, edukaciju i uključivanje lokalnih dionika, razvijali konkretne mjere za smanjenje plastičnog otpada. Dubrovnik i Trogir pritom su donijeli *Akcijski plan smanjenja onečišćenja plastikom za razdoblje 2021.–2026.* te predvidili ograničavanje korištenja jednokratne plastike na javnim događanjima koja Grad organizira, suorganizira ili financira.

Slični modeli i aktivnosti kasnije su primjenjivani i u drugim dalmatinskim lokalnim zajednicama poput Starog Grada na Hvaru i Općine Sali na Dugom otoku, dok Split takav sustavan pristup smanjenju jednokratne plastike još uvijek nije uspostavio. Posebno je važno iskoristiti postojeće primjere održive organizacije javnih događanja. Grad Šibenik već je pokazao da je moguće značajno smanjiti korištenje jednokratne plastike na javnim manifestacijama, a primjer dobre prakse postoji i u samom Splitu na nogometnim utakmicama gdje se na stadionu Poljud koriste višekratne čaše uz sustav povratne naknade. Takve pojedinačne primjere potrebno je proširiti i sustavno primjenjivati na javnim događanjima koja Grad Split organizira, suorganizira ili financira. Ovi primjeri mogu poslužiti kao osnova za razvoj i suradnju u organizaciji održivih javnih događanja u Splitu, edukaciju građana i turista, čime bi se pozitivno poticali organizatori i korisnici događanja na doprinos smanjenju otpada i drugih negativnih utjecaja.

Preporučuje se stoga:

- značajno konkretnije razraditi područje gospodarenja otpadom;
- uvesti mjere prevencije nastanka otpada, osobito na javnim događanjima; definirati standarde za održiva javna događanja i manifestacije;
- razmotriti uvođenje nagrade/oznake za događanja koja zadovoljavaju definirane standarde održivosti;
- kao primjer dobre prakse analizirati iskustvo Dubrovnika, Šibenika te organizacije nogometnih utakmica na Poljudu i mogućnost njegove prilagodbe kontekstu Splita (<https://sunce-st.org/vijesti/moze-li-i-split-imati-javna-dogadjanja-dogadjanja-bez-jednokratne-plastike/>);
- jasnije razraditi mjere povezane s upravljanjem vodom i odvodnjom, umjesto da ostanu obuhvaćene općom formulacijom „unapređenje”. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti ulozi zelenih i propusnih površina u zadržavanju oborinskih voda, smanjenju površinskog

otjecanja i rasterećenju sustava odvodnje, ali i mjerama štednje i učinkovitijeg korištenja vode, što postaje sve važnije u razdobljima dugotrajne suše i povećane potrošnje tijekom turističke sezone;

- u okviru upravljanja vodnim resursima razmotriti i obnovu, povećanje broja i promociju javnih špina i punionica pitke vode, čime bi se istodobno poticalo odgovorno korištenje vode i smanjivala potrošnja jednokratno pakirane vode u plastičnim bocama;
- osigurati da aktivnosti i pokazatelji budu razmjerno zastupljeni za sva područja obuhvaćena mjerom.

Mjera 3.3. Podizanje kvalitete turističke infrastrukture i usluga

- Pod aktivnosti je navedeno *Uređenje i ozelenjivanje javnih prostora*, predlažemo da se pod pokazatelje doda novi pokazatelj koji prati svaki aspekt ozelenjivanja površina, npr. promjena u udjelu zelene površine, broj zelenih zahvata, vrsta zelenih zahvata jer nije isto sadi li se drveće ili trava i cvijeće i sl.

Mjera 4.3. Digitalno upravljanje destinacijom i informiranje posjetitelja

- Pod aktivnostima navodi se: *izrada landing stranica po proizvodima i zonama s ciljem disperzije posjetitelja*. Smatramo da je ova mjera upitne učinkovitosti i da postoji rizik stvaranja dodatnog digitalnog sadržaja koji neće imati stvaran utjecaj na kretanje posjetitelja. Pritom je važno voditi računa i o okolišnom otisku digitalizacije. Digitalni sadržaji i podaci zahtijevaju pohranu na fizičkim serverima i podatkovnim centrima, čiji rad zahtijeva energiju i druge resurse. Stoga i stvaranje, pohranjivanje i održavanje digitalnih sadržaja koji nemaju jasnu svrhu ili se nedovoljno koriste predstavlja oblik nepotrebnog korištenja resursa, odnosno doprinosi stvaranju tzv. digitalnog otpada. Turisti već koriste etablirane platforme i kanale poput Google Mapsa i recenzija, TripAdvisora, društvenih mreža poput TikToka i Instagrama te drugih digitalnih platformi na kojima spontano pronalaze, ocjenjuju i preporučuju sadržaje. Plan ne navodi na temelju kojih istraživanja ponašanja posjetitelja je utvrđeno da upravo nedostatak ovakvih stranica predstavlja prepreku disperziji, niti kako će se mjeriti njihov stvarni učinak na turističke tokove. Umjesto stvaranja novih digitalnih kanala, smatramo učinkovitijim iskoristiti postojeće platforme TZ-a i fokusirati se na njihovo unaprjeđivanje. U suprotnom, postoji opasnost da se javna sredstva troše na stvaranje

dodatnog digitalnog otpada bez jasnog korisničkog razloga, mjerljivog učinka i dokaza da će pridonijeti disperziji posjetitelja.

Poglavlje 12. Smjernice i preporuke za dionike razvoja

- Potrebno je jasnije definirati ulogu Grada u upravljanju i nadzoru korištenja javnih prostora, a ne samo u njihovom uređenju. U tom smislu potrebno je uključiti planiranje i nadzor korištenja javnih površina, uključujući dodjelu koncesija i drugih prava korištenja, osobito u turistički opterećenim obalnim i javnim zonama. Također je potrebno predvidjeti jasne standarde za javna događanja, uključujući smanjenje i ukidanje jednokratne plastike, obvezno odvajanje otpada te druge okolišne kriterije za korištenje javnih prostora.
- Potrebno je naglasiti da usmjeravanje razvoja smještajnih kapaciteta ne treba biti usmjereno samo prema kvalitetnijim oblicima ponude, već i prema okolišno odgovornim i održivim oblicima smještaja, uzimajući u obzir potrošnju vode i energije, nastanak otpada, pritisak na prostor i druge okolišne učinke.
- Pod smjernice za Turističku zajednicu Grada Splita predlažemo dodati poticati okolišno odgovorno upravljanje turističkim objektima, poticaje održivih javnih događanja bez jednokratne plastike, veći naglasak na razvoj zelenog turizma. Pod zelenim turizmom podrazumijevamo razvoj turističkih proizvoda, usluga i praksi kojima se smanjuje negativan utjecaj turizma na okoliš i prirodne resurse. To uključuje smanjenje nastanka otpada i korištenja jednokratne plastike, učinkovito korištenje vode i energije, poticanje javnog prijevoza, pješaćenja i bicikliranja, korištenje lokalnih proizvoda i usluga, okolišno odgovorno poslovanje smještajnih i drugih turističkih objekata te očuvanje prirodne i krajobrazne baštine. Posebno je važno poticati i informirati posjetitelje o okolišno odgovornom ponašanju tijekom boravka u destinaciji.
- U dijelu koji se odnosi na uključene dionike, formulaciju *Udruge, građanske inicijative i ustanove u kulturi, sportu i obrazovanju* predlažemo proširiti na: *Udruge, građanske inicijative te ustanove i organizacije u kulturi, sportu, obrazovanju, zaštiti okoliša i radu s mladima*. Organizacije koje djeluju u području zaštite okoliša i rada s mladima imaju važnu ulogu u edukaciji i informiranju građana i posjetitelja, uključivanju lokalne zajednice u procese donošenja odluka, poticanju promjena ponašanja te razvoju i provedbi konkretnih rješenja povezanih s održivim turizmom.

Poglavlje 14. Mjerenje napretka i izvještavanje o provedbi

- Na stranici 204 predlažemo jasno istaknuti naziv tijela odgovornog za izradu završnog izvješća po završetku četverogodišnjeg ciklusa.

Ispred Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce komentare i prijedloge pripremile:

Gabrijela Medunić-Orlić, dipl. ing kemije i sveučilišna prvostupnica znanosti i tehnologije okoliša, Izvršna direktorica

Tea Kuzmičić Rosandić, magistra biologije i ekologije mora, Voditeljica odjela za zaštitu okoliša i održivi razvoj

Mihaela Mladar, magistra geografije, Asistentica u Odjelu za edukaciju i informiranje